

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

Закарпатський угорський інститут імені Ф. Ракоці II

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics

Науковий журнал

Випуск 2

Берегове 2022

„Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” засновано у листопаді 2021 р. та видається за рішенням Вченої ради Закарпатського угорського інституту імені Ф.Ракоці II.

Науковий журнал виходить два рази на рік.

Рекомендовано до друку Вченою радою Закарпатського угорського інституту імені Ф.Ракоці II (протокол №9 від 20.12.2022 р.)

Редакційна колегія:

Головний редактор:

Бачо Роберт – доктор економічних наук, професор (ЗУІ імені Ф. Ракоці II, Україна).

Заступник головного редактора:

Пойда-Носик Ніна – доктор економічних наук, професор (ЗУІ імені Ф. Ракоці II, Україна).

Відповідальний редактор:

Макарович Вікторія – кандидат економічних наук, доцент (ЗУІ імені Ф. Ракоці II, Україна).

Члени редакційної колегії:

Орлов Ігор – доктор економічних наук, професор, академік Академії економічних наук України (ЗУІ імені Ф. Ракоці II, Україна); *Стойка Наталія* – кандидат економічних наук, доцент (ЗУІ імені Ф. Ракоці II, Україна); *Лоскоріх Габрієлла* – доктор філософії з обліку і оподаткування (ЗУІ імені Ф. Ракоці II, Україна); *Моца Андрій* – кандидат юридичних наук, доцент (ЗУІ імені Ф. Ракоці II, Україна); *Внукова Наталія* – доктор економічних наук, професор, заслужений економіст України (Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Україна); *Живко Зінаїда* – доктор економічних наук, професор (Львівський державний університет внутрішніх справ, Україна); *Коваленко Юлія* – доктор економічних наук, професор (Державний податковий університет, Україна); *Новіченко Людмила* – кандидат економічних наук, доцент (Національна академія статистики, обліку та аудиту, Україна); *Феньвеш Вероніка* – габілітований доктор наук з галузі економіки, професор (Дебреценський університет, Угорщина); *Махова Рената* – габілітований доктор наук з галузі економіки, доцент (Університет Й. Шельє, Словачька Республіка); *Ілеш Балінт Чобо* – кандидат наук в галузі економіки, професор (Університет Яноша Наймана, Угорщина); *Дунай Анна* – доктор філософії в галузі економіки, професор (Університет Яноша Наймана, Угорщина); *Сас Левенте* – доктор наук в галузі економіки, професор (Клузький університет імені Бабеша-Бойяї, Румунія).

УДК 330

A19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics : наук. журн. Вип. 2 (2022) / редкол. : Р. Бачо, Н. Пойда-Носик, В. Макарович [та ін.] ; Закарпат. угор. ін-т імені Ф. Ракоці II. – Берегове : ЗУІ, 2022. – 286 с. – Текст укр., англ., угор.

Науковий журнал „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” розрахований на науковців, докторантів, аспірантів, практиків та широкого кола читачів, які цікавляться проблематикою в галузі економічних наук.

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія KB №25089-15029P від 08.11.2021 р.*

Друк наукового журналу здійснено за підтримки уряду Угорщини

Засновник наукового журналу:

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II.

Адреса: 90200 м. Берегове, пл. Кошута, буд.6.

Офіційний сайт наукового журналу:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

© Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II, 2022

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics

Tudományos folyóirat

2. szám

Beregszász 2022

Az „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” tudományos folyóirat 2021-ben lett alapítva és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa határozata alapján jelenik meg.

A tudományos folyóirat évente kétszer jelenik meg.

*Kiadáshoz ajánlotta a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa
(2022. december 20-i 9. sz. jegyzőkönyv)*

Szerkesztőbizottság:

Főszerkesztő:

Prof. Dr. Bacsó Róbert – gazdaságtudományok nagydoktora, professzor (II. RFKMF, Ukrajna).

Főszerkesztő-helyettes:

Prof. Dr. Pojda-Noszik Nina - gazdaságtudományok nagydoktora, professzor (II. RFKMF, Ukrajna).

Felelős szerkesztő:

dr. Makarovics Viktória – gazdaságtudományos kandidátusa, docens (II. RFKMF, Ukrajna).

Szerkesztőbizottság:

Prof. Dr. Orlov Igor – gazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Ukrajnai Közgazdaságtudományi Akadémia akadémikusa (II. RFKMF, Ukrajna); *dr. Sztojka Natália* – gazdaságtudományok kandidátusa, egyetemi docens (II. RFKMF, Ukrajna); *dr. Loszkorih Gabriella* – PhD (II. RFKMF, Ukrajna); *Dr. Moca Andrij* – jogtudományok kandidátusa docens (II. RFKMF, Ukrajna); *Prof. Dr. Vnukova Natália* – gazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Ukrajna érdemesült közgazdásza (Simon Kuznyec Harkovi Nemzeti Gazdaságtudományi Egyetem, Ukrajna); *Prof. Dr. Zsivko Zinaida* – gazdaságtudományok nagydoktora, professzor (Lembergi Állami Belügyi Egyetem, Ukrajna); *Prof. Dr. Kovalenko Julia* – gazdaságtudományok nagydoktora, professzor (Állami Adóegyetem, Ukrajna); *dr. Novicsenko Ljudmila* – gazdaságtudományok kandidátusa, docens (Nemzeti Statisztikai, Számviteli és Könyvvizsgálói Akadémia, Ukrajna); *Dr. habil. Fenyves Veronika* - PhD, egyetemi docens (Debreceni Egyetem, Magyarország); *Dr. habil. Ing. Machová Renáta* – PhD, egyetemi docens (Selye János Egyetem, Szlovákia); *Prof. Dr. Illés Bálint Csaba* - CsC, egyetemi tanár (Neumann János Egyetem, Magyarország); *Prof. Dr. Dunai Anna* - PhD, egyetemi tanár (Neumann János Egyetem, Magyarország); *Prof. Dr. Szász Levente* - PhD, egyetemi tanár (Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Románia).

ETO 330

A19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics : tudományos folyóirat. 2. szám (2022). Beregszász: II. RFKMF. 2022. 286 o.

Az „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” tudományos folyóiratban a doktoranduszok, posztgraduális hallgatók, kutatók és gyakorlati szakemberek aktuális tudományos kutatásait tesszük közzé.

*A nyomtatott tömegtájékoztatói eszközök állami nyilvántartásba vételéről szóló igazolás száma
KB 25089-15029P 2021. november 8.*

A tudományos folyóirat megjelenését Magyarország Kormánya támogatta

Tudományos folyóirat alapítója:

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Cím: 90202, Beregszász, Kossuth tér 6.

A tudományos folyóirat hivatalos honlapja:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

**Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College
of Higher Education**

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics

Scientific journal

Volume 2

Berehove 2022

„Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” was founded in November, 2021 and is published by the decision of the Scientific Council of the Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education.

The scientific journal is published twice a year.

Recommended for publication by the Scientific Council of the Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education (protocol No. 9 dated December 20, 2022)

Editorial board:

Editor-in-Chief:

Bacho Robert – Doctor of Economics, Professor (FR II THCHE, Ukraine).

Deputy Editor-in-Chief:

Poyda-Nosyk Nina – Doctor of Economics, Professor (FR II THCHE, Ukraine).

Managing Editor:

Makarovych Viktoriia – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor (FR II THCHE, Ukraine).

Editorial Board Members:

Orlov Ihor - Doctor of Economics, Professor, Academician of the Academy of Economic Sciences of Ukraine (FR II THCHE, Ukraine); **Stoyka Nataliia** - Candidate of Economic Sciences, Associate Professor (FR II THCHE, Ukraine); **Loskorikh Gabriella** – PhD in Economics (FR II THCHE, Ukraine); **Motsa Andriy** – PhD in Law, Associate Professor (FR II THCHE, Ukraine); **Vnukova Nataliia** – Doctor of Economics, Professor, Honored Economist of Ukraine (Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Ukraine); **Zhyvko Zinaida** – Doctor of Economics, Professor (Lviv State University of Internal Affairs, Ukraine); **Kovalenko Yuliia** - Doctor of Economics, Professor (State Tax University, Ukraine); **Novichenko Liudmyla** –Candidate of Economic Sciences, Associate Professor (National Academy of Statistics, Accounting and Auditing, Ukraine); **Fenyves Veronika** – Habilitated Doctor of Sciences in Economics, Associate Professor (University of Debrecen, Hungary); **Makhova Renata** - Habilitated Doctor of Sciences in Economics, Associate Professor (J. Selye University, Slovak Republic); **Illés Bálint Csaba** – Candidate of Sciences in Economics, Professor (John von Neumann University, Hungary); **Dunay Anna** – PhD in Economics, Professor (John von Neumann University, Hungary); **Szász Levente** – PhD in Economics, Professor (Babeş-Bolyai University, Romania).

UDC 330

A19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics : scientific journal. Vol. 2 (2022) / editor. : R. Bacho, N. Poyda-Nosyk, V. Makarovych [and others]. – Berehove: FR II THCHE, 2022. – 286 p. – Text Ukrainian, English, Hungarian.

Scientific journal „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” intended for scientists, doctoral students, post-graduate students, practitioners and a wide range of readers who are interested in issues in the field of economic sciences.

*State registration certificate of a printed mass media
Series KV No. 25089-15029P dated November 8, 2021.*

The publication of the scientific journal is sponsored by the government of Hungary

The founder of the scientific journal is

Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education.

Correspondence adress: Kossuth sq.6, Berehove, Zakarpattia region, Ukraine, 90202

The official website of the scientific journal:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

© Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, 2022

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. НАЦІОНАЛЬНА ТА РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Пойда-Носик Н., Бачо Р. Аналіз тенденцій розвитку автомобільної промисловості в Україні	13
Барабашне Карпаті Д., Чакне Філеп Ю. Викликані інноваційним розвитком вимоги роботодавця стосовно компетентностей працівників	24
Кумар К. Розвиток економічних процесів, пов'язаних з використанням сонячної енергії	32
Колісниченко Т. Функціональні характеристики управління ресторанним бізнесом в інноваційній економіці	42
Надь Ж. Систематичний огляд: принципи та кроки	47
Натц К., Салай Ж.Г. Сектор ІКТ в Німеччині	54
Селлеш-Товт А. Прояв та управління негативними наслідками туризму в національних парках Угорщини	66
Баньої Б., Дьордьне Максим Надь Т., Мадяр З. Вплив епідемії коронавірусу та системи державної підтримки на бізнес-стратегію підприємств повіту Сабольч-Сатмар-Берег	77
Моца А. Щодо окремих проблемних питань можливої відміни Господарського кодексу України	88
Потокі Г. Євросоюзівські та інші регіональні джерела фінансування в контексті розвитку Закарпатської області	97

РОЗДІЛ 2. ФІНАНСИ ТА БАНКІВСЬКА СПРАВА

Дубинська О. Розробка методичних рекомендацій щодо визначення рівня фінансово-економічної безпеки підприємства на основі розрахунку показників його фінансового стану	109
Коваленко Ю. М. Допоміжні фінансові корпорації на ринку цінних паперів України	117
Неізнестна О., Тригубченко Є. Фондові механізми стратегічного розвитку фінансового потенціалу підприємств України	130
Гуляш Є., Гайду Т. Рейзінгер-Дучаї А. Індикатори ESG у звітах про сталий розвиток – яка роль фінансових установ?	138
Шювегеш Г., Божік Ш., Семан Ю. Достатність капіталу та стан відповідності строків погашення в угорських компаніях централізованого теплопостачання	154
Семан Ю., Божік Ш., Шювегеш Г. Цифровізація банківського сектору в Угорщині	163
Сочка К. Державний борг України: поточні реалії і проблеми	172

РОЗДІЛ 3. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ

Макарович В. Сучасні інструменти бізнес-аналітики для управління підприємницькою діяльністю	184
Ковач-Румп Г., Тангл А. Впровадження МСФЗ на рівні індивідуальної звітності в Угорщині: емпіричне дослідження	196
Калман Б.Г., Лоскоріх Г., Потокі Г. Сучасна кастова система в оподаткуванні	207
Будаї Е, Деніх Е. Якість бухгалтерської звітності з точки зору студентів	220
Гуренко Т. Облікова інформація – основа для розробки стратегії управління дебіторською заборгованістю	232
Откаленко О. Методика обліку розрахунків з підзвітними особами в установах державного сектору	240
Сливка Я. Соціальні, екологічні, економічні наслідки вуглецевого сліду: обліковий аспект	248
Ганусич В. Аналіз ESG рейтингу компанії	257
Борзан А. Секереш Б. Критичні моменти під час переходу угорських компаній на звітування за МСФЗ	266
РЕЦЕНЗІЯ на колективну монографію «Сучасний стан та перспективи розвитку обліку, аналізу, аудиту, звітності, оподаткування і консалтингу в Україні» за ред. д.е.н. проф. Г.М. Колісник	278
Загальні вимоги до оформлення рукописів	281

TARTALOM

1.FEJEZET. NEMZETI ÉS REGIONÁLIS GAZDASÁG

Pojda-Noszik N., Bacsó R. Az ukrajnai autóipar fejlődési tendenciáinak elemzése	13
Barabásné dr. Kárpáti D., Csákné dr. Filep J. Az innováció vezérelt fejlődés indukálta munkáltatói kompetenciaelvárások	24
Kumar K. A napenergia felhasználásával kapcsolatos gazdasági folyamatok fejlődése	32
Kolisznicsenkó T. Az éttermi üzletvezetés funkcionális jellemzői az innovatív gazdaságban	42
Nagy Zs. Szisztematikus áttekintés: alapelvek és lépések	47
Náitz K., Szalay Zsigmond G. Tájékoztatásos és kommunikációs technológiai szektor Németországban	54
Szóllós-Tóth A. A turizmus negatív hatásainak megjelenése és kezelése magyarországi nemzeti parkokban	66
Bányai B., Makszim Györgyné Nagy T., Magyar Z. A koronavírus járvány és a támogatási viszonyok hatása a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei vállalkozások üzleti stratégiájára	77
Moca A. Az Ukrajnai Gazdasági Kódex esetleges eltörlésének problémás kérdései	88
Pataki G. Az Európai Unió és egyéb regionális fejlesztési források lehetőségei Kárpátalja fejlesztésének vonatkozásában	97

2. FEJEZET. PÉNZÜGY ÉS BANK

Dubinszka O. A vállalkozások pénzügyi-gazdasági biztonsági szint meghatározásának módszertani ajánlásai a pénzügyi mutatók számítása alapján	109
Kovalenkó Ju. Kiegészítő pénzügyi szervezetek Ukrajna értékpapír piacán	117
Nyeizvesztna O., Trigubcsenkó J. Az ukrajnai vállalatok pénzügyi potenciáljának stratégiai fejlesztésére irányuló értéktőzsdéi mechanizmusok	130
Gulyás É., Hajdu T., Reizinger-Ducsai A. ESG indikátorok a fenntarthatósági jelentésekben – mi lehet a szerepük a pénzügyi intézményeknek?	138
Süveges G., Bozsik S., Szemán J. Tőke-és lejárat megfelelőség állapota a magyar távhőszolgáltató vállalatoknál	154
Szemán J., Bozsik S., Süveges G. A bankszektor digitalizálása Magyarországon	163
Szocska K. Ukrajna államadóssága: jelenlegi helyzete és problémái	172

3. FEJEZET. SZÁMVITEL ÉS ADÓÜGY

Makarovics V. Modern üzleti elemző eszközök az üzletvezetés irányításában	184
Kovács-Rump H., Tangl A. Az IFRS-ek bevezetése az egyedi beszámolók szintjén Magyarországon: empirikus kutatás	196
Kálmán B.G., Loszkorih G., Pataki G. Modern kasztrendszer az adózásban	207
Budai E., Denich E. A számviteli beszámolók minősége hallgatói nézőpontból	220
Hurenkó T. Számviteli információ – a kintlévőségek stratégia kidolgozásának alapja	232
Otkalenkó J. Az állami szektor intézményeinek beszámolóköteles személyekkel való elszámolásának számviteli módszertana	240
Szlivká J. A szénlábnyom társadalmi, környezetvédelmi, gazdasági következményei: számviteli szempont	248
Hanuszics V. A vállalat ESG rangsorának elemzése	257
Borzán A., Szekeres B. A magyarországi vállalatok IFRS áttérésének kritikus pontjai	266
REZENZIÓ prof. Dr. Kolisznik H. által szerkesztett „Számvitel, elemzés, könyvvizsgálat, jelentéskészítés, adózás és tanácsadás fejlesztésének jelenlegi helyzete és kilátásai Ukrajnában” című kollektív monográfiára	278
Publikációs követelmények	281

CONTENT

CHAPTER 1. NATIONAL AND REGIONAL ECONOMY

Poyda-Nosyk N., Bacho R. Analysis of the automotive industry development trends in Ukraine	13
Barabás Kárpáti D., Csák Philip J. Employer competence expectations induced by innovation-driven development	24
Kumar K. Development of economic processes utilizing solar energy	32
Kolisnychenko T. Functional characteristics of restaurant business management in an innovative economy	42
Nagy Zs. A systematic review: principles and steps	47
Nätz K., Szalay Zs. G. ICT-sector in Germany	54
Szóllós-Tóth A. The emergence and management of the negative effects of tourism in Hungarian national parks	66
Bányai B., Makszim Györgyné Nagy T., Magyar Z. The effect of the coronavirus on the business strategy and the support conditions of Szabolcs-Szatmár-Bereg County businesses	77
Motsa A. Regarding certain problematic issues of the possible Economic Code of Ukraine cancellation	88
Pataki G. Opportunities of European Union and other regional funding sources in relation to the Transcarpathia development	97

CHAPTER 2. FINANCE AND BANKING

Dubynska O. Development of methodological recommendations for determining the level of financial and economic security of the enterprise based on indicators of financial condition	109
Kovalenko Yu. Auxiliary financial corporations in the securities market of Ukraine	117
Nieizviestna O., Tryhubchenko Ye. Stock mechanisms of strategic development of financial potential of Ukrainian enterprises	130
Gulyás É., Hajdu T.-Z., Reizinger-Ducsai A. ESG indicators in sustainability reports – what is the role of financial institutions?	138
Süveges G., Bozsik S., Szemán Ju. Capital adequacy and maturity matching status of Hungarian district heating companies	154
Szemán Ju., Bozsik S., Süveges G. Digitalization of the banking sector in Hungary	163
Sochka K. State debt of Ukraine: current realities and problems	172

CHAPTER 3. ACCOUNTING AND TAXATION

Makarovych V. Modern business analytics tools for business management	184
Kovach-Rump H., Tangl A. The implementation of international financial reporting standards at the level of individual reports in Hungary: an empirical research	196
Kalman B.G., Loskorikh G., Pataki G. Modern caste system in taxation	207
Budai E., Denich E. Financial reports quality from the students perspective	220
Hurenko T. Accounting information as the basis for development a receivables management strategy	232
Otkalenko O. Methods of settlements accounting with accountable persons in public sector institutions	240
Slyvka Ya. Social, ecological, economic consequences of the carbon footprint: an accounting aspect	248
Hanusych V. Analysis of the company's ESG rating	257
Borzán A., Szekeres B. Critical points of Hungarian companies transition to IFRS	266
REVIEW of the Collective Monograph "Current state and prospects for the development of accounting, analysis, auditing, reporting, taxation and consulting in Ukraine" edited by Dr. Prof. H.M. Kolisnyk	278
General requirements for manuscripts	281

DOI: <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2022-2-248-256>
УДК 502.175:336.226.44

Ярослава СЛИВКА

кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та менеджменту
Карпатського інституту підприємництва
Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»,
м. Хуст, Україна

СОЦІАЛЬНІ, ЕКОЛОГІЧНІ, ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ ВУГЛЕЦЕВОГО СЛІДУ: ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ

Анотація. У статті розглянуто економічні, соціальні та економічні наслідки вуглецевого сліду громадян та підприємств. Дослідження направлене на вивчення «вуглецевого сліду» як об'єкту обліку, передумов статистичного та облікового відображення зобов'язань з екологічного податку та вуглецевого сліду підприємства, розробки заходів направлених на зростання обізнаності громадськості, щодо шляхів зменшення викидів вуглекислого газу та фінансової підтримки проектів «зеленої економіки» на рівні громадян та підприємств. Акцентовано увагу на складових вуглецевого сліду як складової витрат: прямих та опосередкованих парникових газів, які виникають внаслідок життєдіяльності громадян та виробничої діяльності підприємств. Наведено міжнародні домовленості щодо зменшення вуглецевого сліду закріплених Кіотським протоколом та Празькою угодою. Для реалізації стратегії державної політики в екологічній сфері розглянуто методу розрахунку та облікового відображення екологічного податку, що направлена на розмежування підприємств, які зобов'язані подавати звіт про викиди забруднюючих речовин і парникових газів в атмосферне повітря від стаціонарних джерел викидів), на основі даних таких звітів проводять оцінку напрямків зменшення негативного впливу на природу діяльності вітчизняних підприємств. З метою контролю та стимулювання інвестування в інноваційні екологічні проекти вітчизняних підприємств, виступає сплата екологічного податку. Узагальнено роль банків у процесі інформування та стимулювання інвестування громадян та підприємств у проекти «зеленої економіки». Наведено результати дослідження обізнаності громадян щодо проблематики вуглецевого сліду. Запропоновано інформувати громадян та підприємства про взаємозв'язок щоденних звичок громадян, споживання «зеленої» та «коричневої» продукції громадянами та підприємствами із глобальним потеплінням на планеті.

Ключові слова: антропогенний вплив, бухгалтерський облік, витрати, вуглецевий слід, зелена економіка, екологічний податок, інвестиції.

JEL Classification: H25, M41, O13

Absztrakt. A cikk az állampolgárok és vállalkozások ökológiai lábnyomának társadalmi és gazdasági következményeit vizsgálja. A kutatás az „ökológiai lábnyom” mint számviteli objektum vizsgálatára, a környezetvédelmi adókötelezettségek statisztikai és számviteli kimutatásának előfeltételeire és a vállalati ökológiai lábnyom vizsgálatára, a lakosság szén-dioxid-kibocsátás csökkentésének módjaival kapcsolatos tudatosságnövelést célzó intézkedések kidolgozására, valamint a polgárok és a vállalkozások szintjén történő a „zöld gazdaság” pénzügyi támogatására irányul. A figyelem középpontjában az ökológiai lábnyom, mint költségterhelés áll: a közvetlen és közvetett üvegházhatású gázok, amelyek az állampolgárok élettevékenysége és a vállalkozások termelőtevékenysége következtében keletkeznek. Bemutatásra kerülnek a Kiotói Jegyzőkönyv és a Prágai Megállapodás által a szénlábnyom csökkentéséről szóló nemzetközi megállapodások. Az állami környezetvédelmi politika stratégiájának megvalósításaként bemutatásra került a környezetvédelmi adó kiszámításának és számvitelbe vételének módja, amelynek célja, hogy megkülönböztesse azokat a vállalkozásokat, amelyek kötelesek jelentést benyújtani a légkörbe történő szennyező- és üvegházhatású gázok kibocsátásáról, az ilyen jelentések adatai alapján értékeli és felismerik a hazai vállalkozások tevékenységére gyakorolt negatív hatások csökkentésére irányuló lépéseket. A hazai

vállalkozások innovatív környezetvédelmi projektjeibe történő beruházások ellenőrzése és ösztönzése érdekében környezetvédelmi adó fizetése történik. Bemutatásra került a bankok szerepe a polgárok és a vállalkozások „zöld gazdaság” projektjeibe való tájékoztatásában és befektetések ösztönzésében. Kiértékelésre kerültek azok a kutatási eredmények, amelyek az ökológiai lábnyom kérdéskörével kapcsolatos társadalmi tudatosságokat vizsgálja. Javasoljuk, hogy tájékoztassák a polgárokat és a vállalkozásokat a lakosság mindennapi szokásai, a „zöld” és „barna” termékek fogyasztása és a globális felmelegedés közötti kapcsolatáról.

Kulcsszavak: antropogén hatás, elszámolás, költségek, ökológiai lábnyom, zöld gazdaság, környezetvédelmi adó, beruházások.

Abstract. The article examines the economic, social and economic consequences of the carbon footprint of citizens and enterprises. The research is aimed at studying the "carbon footprint" as an accounting object, the prerequisites for statistical and accounting reflection of environmental tax obligations and the enterprise's carbon footprint, the development of measures aimed at increasing public awareness of ways to reduce carbon dioxide emissions and financial support for "green economy" at the level of citizens and enterprises. Attention is focused on the components of the carbon footprint as a component of costs: direct and indirect greenhouse gases that arise because of the life activities of citizens and the production activities of enterprises. International agreements on reducing the carbon footprint established by the Kyoto Protocol and the Prague Agreement are given. For the implementation of the state policy strategy in the environmental sphere, the method of calculation and accounting display of the environmental tax was considered. It is aimed at distinguishing the enterprises that are obliged to submit a report on the emissions of pollutants and greenhouse gases into the atmospheric air from stationary sources of emissions. Based on the data of such reports, an assessment of directions for reducing the negative impact on the nature of the activities of domestic enterprises is carried out. In order to control and stimulate investment in innovative environmental projects of domestic enterprises, the payment of an environmental tax is proposed. The role of banks in the process of informing and stimulating investment of citizens and enterprises in "green economy" projects has been summarized. The results of a study of citizens' awareness of the carbon footprint issue are presented. It is proposed to inform citizens and businesses about the relationship between daily habits of citizens, consumption of "green" and "brown" products by citizens and businesses with global warming on the planet.

Key words: anthropogenic impact, accounting, costs, carbon footprint, green economy, environmental tax, investments

Постановка проблеми. З кожним роком дедалі більше відчутні зміни клімату зумовлені дією парникового ефекту через значні викиди вуглекислого газу в атмосферу. За даними Служби ЄС зі зміни клімату, минулий рік увійшов до п'ятірки найбільш спекотних років. Окрім зростання температури, негативний вплив парникового ефекту, спостерігається у таненні льодовиків, зменшення суші, зростання кількості лісових пожеж, повеней, торнадо та ін. Попередженням та зменшенням негативних наслідків антропогенного впливу на природу виступає контроль вуглецевого сліду та інвестування в зелену економіку на рівні держави, підприємств та громадян.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У своїх дослідженнях питання «зеленої» економіки розглядали вітчизняні та зарубіжні вчені, зокрема: Є. Барбієр, Т. Буренко, О. Веклич, І. Гончарук, Б. Данилишин, Н. Захаркевич, А. Качинський, Д. Клиновий, В. Потапенко, А. Камерон, А. Марканді, Л. Мельник, В. Мороз, Н. Олійник, Д. Піарс, П. Скрипчук, К. Стюарт, І. Томашук, К. Федина, Н. Шлапак та ін. Облікові аспекти формування звітності

про викиди забруднюючих речовин і парникових газів в атмосферне повітря від стаціонарних джерел викидів, облік дозволів на обсяги викидів та / або утилізацію відходів, методи розрахунку та сплати екологічного податку у своїх дослідженнях розглядали М. Василець, В. Драчук, І. Замула, Б. Занько, М. Камінська, В. Онищенко, Т. Плахтий, М. Шигун, та інші. Не применшуючи результати попередніх досліджень, актуальним виступає подальше вивчення «вуглецевого сліду» та добровільний статистичний облік на підприємствах прямого та опосередкованого «вуглецевого сліду», розробка заходів направлених на зростання обізнаності громадськості, щодо шляхів зменшення викидів вуглекислого газу та фінансової підтримки проектів «зеленої економіки» на рівні громадян та підприємств.

Формулювання цілей статті передбачає вивчення зв'язку фінансової підтримки проектів «зеленої економіки», уточнення методики розрахунку та облікового відображення екологічного податку, зростання обізнаності негативних соціальних, екологічних, економічних наслідків антропогенного впливу людини з метою зменшення вуглецевого сліду кожним громадянином, підприємством.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вуглекислий газ є невід'ємною складовою нашого повітря, однак за десятиліття досліджень його частка почала стрімко зростати в період індустріальної революції. Парниковий ефект захищає все живе на Землі та сприяє його розвитку, оскільки затримує тепло отримане від Сонця на землі на певний період до його повернення назад у космос. Антропогенний вплив людини в частині видобутку та спалення вуглецевих речовин веде до збільшення тепла на землі та збільшення періоду його затримки. Живі організми можуть адаптуватись до змін клімату, а природа з часом відновить баланс структури газу, зміни пір року, однак даний процес супроводжується зміною біорізноманіття, природними катаклізмами.

Концентрація вуглекислого газу кілька десятиліть тому становила 300 ppm, однак у 2021 році цей показник становив понад 414 ppm [1] та щороку зростає. Рівень концентрації CO₂ в атмосфері окреслено позначкою «ppm» - parts per million, що відображає кількість молекул CO₂ в одному млн. молекул повітря; чнм – частинок на млн. частинок повітря. До прикладу, концентрація 400 мг (0,4 г) CO₂ в 1 кг повітря становить 0,04 %, приблизно в 1,3 м³ повітря (питома вага повітря 1,293 кг/м³).

За результатами доповіді Міжурядової групи експертів зі зміни клімату (МГЕЗК) ООН [4]: з 1750 р. концентрація вуглекислого газу зросла на 47%, а концентрація метану — на 156%; Арктика вже до 2050 р. один раз на рік практично повністю буде звільнятися від льоду, найімовірніше, у вересні; у майбутньому опадів стане більше в Сахарі, Арктиці та в районі екватора в Тихому океані; менше опадів буде в південно-західній частині Південної Америки, у Західній Австралії та Середземноморському регіоні; є велика ймовірність того, що Гольфстрім ослабне, навіть якщо викиди парникових газів будуть мінімальними; до 2100 р. течія може взагалі зникнути; зникнення Гольфстріму призведе до зростання температури повітря в Північній Європі, пояс тропічних дощів буде зміщений на південь; азіатські та африканські мусонні дощі ослабнуть, водночас посиляться в Південній півкулі; температура

більше зростає над сушею (на 1,6 °C), ніж над морем (0,9 °C); рівень води в Світовому океані до 2100 р. підніметься на 0,5 м порівняно з сьогоднішнім за умови, якщо глобальне потепління досягне критичної позначки 2°C.

Наслідками таких змін виступатиме затоплення суші (зокрема низинних територій прибережних та острівних країн, зростання кислотності океанів), змін клімату (зменшення або зникнення частини тварин та рослин, що не змогли адаптуватись до змін), зростання природних катаклізмів (втрата врожаю, нестача питної води, поширення епідемій, зменшення продовольчих ресурсів та їх доступу для населення окремих країн). За цих умов, соціальні наслідки зростання вуглецевого сліду призведуть до зменшення комфорту, погіршення здоров'я та матеріального рівня людей в усьому світі та посилять соціальну нерівність в цілому.

Серед екологічних наслідків потепління виділяють: незворотні руйнування за наслідком природних катаклізмів, зменшення біорізноманіття, збільшення територій непридатних для життя. Значну шкоду від парникового ефекту екологія зазнає під час зростання вуглецевого сліду, зокрема видобуток вугілля, нафти, вирубка лісів, необдумане будівництво станцій альтернативної енергетики, зростання сміттєзвалищ, хаотичне спалення сміття.

За даними Міністерства розвитку громад та територій України, за 2020 рік утворилось понад 54 млн. м³ побутових відходів, що займають близько 14% території країни. На 26 полігонах (з 6 тис. існуючих) влаштовано системи вилучення біогазу та експлуатуються установки для виробництва електроенергії, потужність яких досягла 30 МВт. Кількість утилізованого біогазу у 2020 році склала 64.0 млн. м³ (50% метана). Кількість виробленої у 2020 році електроенергії – 112.3 ГВт*год. [10]. Наявна ситуація потребує інформування населення про необхідність сортування сміття з метою подальшої переробки та утилізації, будівництво екологічних підприємств такої переробки.

Ключовими економічними наслідками виступають витрати пов'язані з відновлення наслідків природних катаклізмів, підтримкою осіб постраждалих та вимушено переселених з територій тимчасово або повністю непридатних для життя, підтримкою соціально вразливих верств населення, забезпечення населення питною водою та продуктів харчування.

У 2019 році 121 держав взяли на себе зобов'язання бути вуглецево нейтральними до 2050 року, на які припадає менше 25% загального обсягу викидів. Жодна з цих держав не входить до першої п'ятірки забруднювачів, і мало хто, незважаючи на зобов'язання, прийняв політику, достатньо надійну для досягнення бажаних ефектів. З боку бізнесу лише незначна кількість компаній повністю розкриває інформацію про обсяг викидів, ще менше мають цільові показники викидів або перебувають у процесі їх скорочення відповідно до положень Паризької угоди. Паризька Угода є першою глобальною угодою щодо запобігання кліматичній кризі. У 2015 році, 196 країн підписали єдиний комплексний план дій, які мають знизити розмір глобального потепління менш ніж 2°C – або навіть менш ніж 1.5°C до 2030 (зменшення викиду CO₂ на 45%). І хоча інвестори почали визнавати важливість оцінки ризиків, пов'язаних з кліматом, значна частина їх рішень продовжує фокусуватися на короткостроковій ефективності. В той же час посилення проявів зміни клімату

через відсутність рішучих дій з часом потребуватиме набагато більших зусиль і витрат для подальшої адаптації [7, с.5].

Варто відмітити низьку обізнаність громадян та підприємств, щодо специфіки утворення вуглецевого сліду та напрямків його зменшення. Під вуглецевим слідом розглядають сукупність парникових газів, що прямо чи опосередковано виступають наслідком антропогенної діяльності громадян. До сукупності парникових газів включають: вуглекислий газ (двоокис вуглецю), метан, оксид азоту, озон та водяну пару. Вуглецевий слід людини чи підприємства включає в себе прямі викиди (вимірний або розрахований обсяг парникових газів, які потрапили в атмосферу, в переважній більшості від спалювання палива, спожите тепло та теплоенергія) та опосередковані викиди (викиди у атмосферу пов'язані з виробництвом та транспортуванням продукції, наслідки лісових пожеж, внаслідок розкладання побутових відходів тощо).

Світова громадськість окреслила основні напрямки зниження викидів парникових газів у Кіотському протоколі від 1997р., зокрема [2, с.9]: 1) зменшення кількості використання енергоресурсів внаслідок підвищення енергоефективності їх використання; 2) залучення до теплового циклу низьковуглецевих енергоресурсів; 3) ефективне управління теплотехнічними характеристиками процесу спалювання вуглеводнів (низькоемісійне спалювання, утилізація теплоти продуктів спалювання, утилізація викидів димових газів).

Враховуючи специфіку формування вуглецевого сліду, дієвими методами його зменшення виступає просвітницька діяльність серед населення, економічний тиск на виробників продукції та стимулювання залучення інвестицій у «зелену економіку». Концепція «зеленої економіки» направлена на використання більш ефективного ресурсо- та енергоспоживання, зниження рівнів викидів парникових газів, що зменшує шкідливий вплив на довкілля, знижує соціальну нерівність суспільства. Економічний тиск на виробників передбачає: додаткове оподаткування та обмеження щодо імпорту продукції «коричневого типу», обмеження викидів (на рівні держав), інвестиції на пільгових умовах, фінансування неприбуткових проектів «зеленої економіки».

За цих умов зростає роль банків, що виступають активними учасниками надання пільгових кредитів для реалізації проектів «зеленої економіки», створення банку виробників енергозберігаючих технологій, виробників обладнання для створення відновлюваної енергетики, програм державного фінансування тощо.

За результатами дослідження 10 найбільших банків України, визначено характерні риси, що характеризують сучасний стан корпоративної соціальної та екологічної відповідальності: банки працюють відповідно до стратегій сталого розвитку; банки активно декларують свої соціальні та екологічні цілі; ряд банків розкриває інформацію про проекти, які вони фінансують та їх соціально-екологічні наслідки; банки дотримуються Кодексу корпоративної етики; дотримуються міжнародних стандартів соціальної та екологічної відповідальності; більшість банків застосовує екваторіальні принципи в своїй діяльності (використовують системи для забезпечення мінімального стандарту у питанні надійного прийняття рішень у процесі кредитування різних екологічних

проектів); банки все активніше переходять до «зеленого» банкінгу, використовуючи у своїй роботі зелене кредитування [3, с.12].

За цих умов важливим є встановлення зв'язку між рівнем змін клімату та зміни інфляційних процесів, стабільності економіки окремих країн світу; перерозподіл інвестиційних ресурсів між секторами економіки на користь активів у низьковуглецеву економіку; формування окремого «вуглецевого» банку.

Готовність суспільства до використання продукту «зеленого банкінгу» вивчалася проведенням опитування. Група респондентів обрана довільно, різного віку і соціального статусу. Розроблену анкету щодо розуміння поняття «екологічної відповідальності», споживчої потреби людини та економії ресурсів планети оформлено Googl-формою. Проведене опитування вказує, що і старше і молодше покоління обізнане в питанні вуглецевого сліду. Водночас, є необхідність в діяльності просвітницького характеру, щодо ознайомлення споживачів товарів і послуг із поняттям «вуглецевого сліду», як одного із визначальних показників у питаннях наслідку глобального потепління, зміни клімату [3, с.12-14].

Актуальними заходами просвітницької діяльності є проведення заходів із правил сортування відходів серед учнів та молоді, вікторин, онлайн-тестування особистого рівня вуглецевого сліду. Певною мірою перераховані заходи мають місце у сучасній системі освіти, які прямо та опосередковано направлені на формування екологічної свідомості молоді. Окремим напрямком просвітницької діяльності виступає донесення до відома громадськості інформації щодо фінансової підтримки з боку державних, регіональних та міжнародних інституцій сутності та існуючих проектів підтримки та розвитку «зеленої економіки» (зелений тариф, пільгове кредитування, теплі кредити, зелене будівництво тощо).

Основним стратегічним документом державної політики в екологічній сфері є Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2030 року, затверджені Законом України від 28.02.2019р. [5]. Відповідно до даної стратегії, очікується скорочення викидів парникових газів на 65% до 2030 року, а не пізніше 2060-го досягти кліматичної нейтральності Україною.

Для реалізації стратегії державної політики в екологічній сфері передбачено методика розрахунку та облікового відображення екологічного податку, що направлена на розмежування підприємств, що зобов'язані подавати звіт про викиди забруднюючих речовин і парникових газів в атмосферне повітря від стаціонарних джерел викидів), на основі даних таких звітів проводять оцінку напрямків зменшення негативного впливу на природу діяльності вітчизняних підприємств. З метою контролю та стимулювання інвестування в інноваційні екологічні проекти вітчизняних підприємств, виступає сплата екологічного податку.

Екологічний податок сплачують фізичні та юридичні особи, які здійснюють наступні види діяльності [8]: викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення (однак щодо викидів вуглекислого газу (CO₂) екоподаток сплачується лише, коли обсяг їхній обсяг перевищує 500 тонн на рік, щодо інших забруднювачів таких лімітів немає;

скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти; розміщення відходів (виняток – розміщення окремих видів відходів на власних територіях (об'єктах) суб'єктів господарювання як вторинної сировини); утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені), а також їхнє тимчасове зберігання у виробників понад ліцензійний строк.

Розрахунок належної до сплати суми екологічного податку залежить від ставки екологічного податку (варіюється в залежності від обсягів та типу викидів, джерела таких викидів, періоду розрахунку), склад забруднюючих викидів/скидів, коефіцієнт емісії по кожній забруднюючій речовині, нижчу температуру згоряння палива, фактичні витрати палива (в тоннах).

Дані бухгалтерського обліку про активи підприємства та здійснені господарські операції прямо та опосередковано впливають на розрахунок належного до сплати екологічного податку. На основі даних бухгалтерського обліку розробляють управлінські рішення щодо зменшення обсягів екологічного податку шляхом інвестування у енергезберігаючі, екологічні технології та основні засоби, шляхи звільнення від оподаткування в частині переуступлення сплати екологічного податку орендодавцю, підприємству з утилізації та зберігання небезпечних відходів.

На думку Плахтій Т.Ф. та Драчук В.Ю., екологічну ситуацію в Україні можна охарактеризувати як кризову, що формувалася протягом тривалого періоду через нехтування об'єктивними законами розвитку і відтворення природно-ресурсного комплексу України. Економіці України притаманна висока питома вага ресурсомістких та енергоємних технологій, впровадження та нарощування яких здійснювалося найбільш «дешевим» способом – без будівництва відповідних очисних споруд [9, с.146-147]. За цих умов високі обсяги екологічного податку стимулюватимуть підприємство інвестувати в більш екологічні технології або припинити свою діяльність.

І.В. Замула представила перелік об'єктів екологічної діяльності, які повинні бути відображені у бухгалтерському обліку. Для цього пропонується їх поділ на дві групи об'єктів, що забезпечують господарську діяльність підприємства та ті, що утворюють господарську діяльність підприємства. До групи джерел утворення господарських засобів віднесено екологічні зобов'язання і екологічні доходи. Поняття «екологічні зобов'язання» для української практики господарювання нове. Дотепер на міжнародному і національному рівнях не розроблені і не рекомендовані стандарти бухгалтерського обліку, в яких включено поняття «екологічні зобов'язання» [6, с. 338].

Відображення зобов'язань з екологічного податку на підприємстві здійснюють в кінці звітної періоду, що передуює сплаті екологічного податку, а не в момент їх виникнення. Добровільне відображення вуглецевого сліду підприємства можлива у випадку розробки відповідного наказу керівника, щодо порядку оцінки та статистичного обліку: прямі викиди вуглецю від транспортних засобів та виробничого обладнання та / або опосередкований – сміття, яке може піти на повторну переробку чи утилізацію. Однак, значна частина підприємств не володіє інформацією про обсяги прямого та побічного утворення вуглецевого сліду, за наслідками здійснення господарської діяльності, можливостями впровадження інноваційних технологій. За цих умов неможливо

розрахувати ефективність зменшення вуглецевого сліду господарської діяльності підприємства, оскільки відсутні дані про його обсяги.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Зміна клімату веде до зменшення біорізноманіття, суші, придатних до життя територій, знижує загальний рівень здоров'я, комфорту та доступу до життєво необхідних ресурсів питної води та продуктів харчування громадян. З кожним роком зростають щорічні витрати держав світу на боротьбу з наслідками природних катаклізмів, що негативно впливає на фінансову стійкість, рівень інфляції. Заходи направлені на зниження вуглецевого сліду громадян та підприємств виступають ключовою умовою попередження подальшого зростання потепління на планеті. Важливість інформування про нерозривний зв'язок звичок споживання та сортування відходів, харчування, відпочинку та підтримки «зеленої» чи «коричневої» продукції підприємств, пошуку та реалізації фінансування за участі банківських установ та державної підтримки проектів розвитку «зеленої економіки» громадян та підприємств дозволить зберегти життя на планеті для наших нащадків.

Діюча методика розрахунку належного до сплати екологічного податку складна та веде до отримання приблизних значень, що на рівні держави не відповідає реальним викидам парникових газів та забруднюючих речовин у навколишнє середовище. Оскільки «вуглецевий слід» не є об'єктом обліку, не може бути безпосередньо оцінений грошовим вимірником – в обліку відображають лише державно регульовану його частину – обсяг належного до сплати податку. Актуальна методика розрахунку вуглецевого сліду підприємств направлена на підвищення контролю діяльності підприємств, що здійснюють суттєвий негативний вплив на навколишнє середовище, зберігання та утилізацію небезпечних відходів.

За результатами узагальнення проведеного огляду діючої методики нівелювання реального антропогенного впливу підприємств на екологію, що передбачає визнання об'єктом обліку лише прямих викидів в атмосферу обмеженого кола підприємств в частині нарахованих до сплати податкових зобов'язань з екологічного податку, запропоновано: 1) зміни можливі або завдяки посиленню державного контролю (що може призвести до виникнення нових схем ухиляння від сплати екологічного податку) або зміні усвідомлення взаємозалежності споживання громадянами та підприємствами антропогенного впливу та стимулювання природних катаклізмів у поточній перспективі та прямої залежності до їх попередження; 2) на підставі добровільного наказу керівника проводити статистичний облік прямого та опосередкованого вуглецевого сліду підприємства; 3) популяризувати екологічну свідомість за прямий та опосередкований вплив підприємства та його працівників на екологію.

Перспективами подальших досліджень є розробка та впровадження в практичну діяльність інтегрованої звітності щодо екологічного обліку.

Перелік використаних джерел

1. 2021 став п'ятим найспекотнішим роком за всю історію спостережень. *Новини здорової людини*. URL: <https://nzl.theukrainians.org/2021-stav-pyatym-najspekotnishym-rokom-za-vsyu-istoriyu-sposterezhen.html>

2. Басок Б., Базеев Є. Глобальне потепління: проблеми, дискусії та прогнози. *Світогляд*, 2020, №6 (86) с.1-15. URL: <https://files.nas.gov.ua/PublicMessages/Documents/0/2021/01/210105193540659-4249.pdf>
3. Волошина Н.О., Лазебна О.М., Сливка Я.В. Екологічне та економічне просвітництво: методологічний контент соціологічних викликів. *Вісник УжНУ. Серія Економіка*. 2022. №1 (59). С.10- 15
4. Глобальне потепління чи сонячна активність: чому почастишали природні катаклізми і чого чекати в майбутньому *Офіційний сайт агробізнесу Latifundist.com*. 2022. URL: <https://latifundist.com/spetsproekt/934-globalne-poteplinnya-chi-sonyachna-aktivnist-chomu-pochastishali-prirodni-kataklizmi-i-chogo-chekati-v-majbutnomu>
5. Гула А. Зелена економіка в Україні: правові аспекти і перспективи. 2021. <https://www.businesslaw.org.ua/green-economy/>
6. Замула І.В. Бухгалтерський облік екологічної діяльності у забезпеченні стійкого розвитку економіки: монографія. Житомир: ЖДТУ. 2010. – 440 с.
7. Зміна клімату: наслідки та заходи адаптації: аналіт. доповідь / [С.П. Іванюта, О. О. Коломієць, О. А. Малиновська, Л. М. Якушенко]; за ред. С. П. Іванюти. – К. : НІСД, 2020. – 110 с.
8. Онищенко В. Екологічний податок у 2022 році *Головбук*. 2022. URL: <https://www.golovbukh.ua/article/7127-ekologchniy-podatok-2019>
9. Плахтий Т.Ф., Драчук В.Ю. Екологічний податок: порядок оподаткування та відображення в системі бухгалтерського обліку. *Економіка. Фінанси. менеджмент: актуальні питання науки і практики*, 2019, № 5. С.143-158.
10. Стан сфери поводження з побутовими відходами в Україні за 2020 рік. *Міністерство розвитку громад та територій*. URL: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/zhkh/terretory/stan-sfery-povodzhennya-z-pobutovymy-vidhodamy-v-ukrayini-za-2020-rik-2/>

References

1. 2021 stav piatym naispekotnishym rokom za vsiu istoriiu sposterezhen. *Novyny zdorovoi liudyny*. Available from: <https://nzi.theukrainians.org/2021-stav-pyatym-najspekotnishym-rokom-za-vsyu-istoriyu-sposterezhen.html>
2. Basok B., Bazieiev Ye. Hlobalne poteplinnia: problemy, diskusii ta prohnozy. *Svitohliad*, 2020, №6 (86) s.1-15. Available from: <https://files.nas.gov.ua/PublicMessages/Documents/0/2021/01/210105193540659-4249.pdf>
3. Voloshyna N.O., Lazebna O.M., Slyvka Ya.V. Ekolohichne ta ekonomichne prosvitnytstvo: metodolohichniy kontent sotsiolohichnykh vyklykiv. *Visnyk UzshNU. Seriiia Ekonomika*. 2022. №1 (59). S.10- 15
4. Hlobalne poteplinnia chy soniachna aktyvnist: chomu pochastishaly pryrodni kataklizmy i choho chekaty v maibutnomu Ofitsiinyi sait ahrobiznesu Latifundist.com. 2022. Available from: <https://latifundist.com/spetsproekt/934-globalne-poteplinnya-chi-sonyachna-aktivnist-chomu-pochastishali-prirodni-kataklizmi-i-chogo-chekati-v-majbutnomu>
5. Hula A. Zelena ekonomika v Ukraini: pravovi aspekty i perspektyvy. 2021. Available from: <https://www.businesslaw.org.ua/green-economy/>
6. Zamula I.V. Bukhhalterskyi oblik ekolohichnoi diialnosti u zabezpechenni stiikoho rozvytku ekonomiky: monohrafiia. Zhytomyr: ZhDTU. 2010. – 440 s.
7. Zmina klimatu: naslidky ta zakhody adaptatsii: analit. dopovid / [S.P. Ivaniuta, O. O. Kolomiets, O. A. Malynovska, L. M. Yakushenko]; za red. S. P. Ivaniuty. – K. : NISD, 2020. – 110 s.
8. Onyshchenko V. Ekolohichniy podatok u 2022 rotsi. *Holovbukh*. 2022. Available from: <https://www.golovbukh.ua/article/7127-ekologchniy-podatok-2019>
9. Plakhtyi T.F., Drachuk V.Iu. Ekolohichniy podatok: poriadok opodatkuvannia ta vidobrazhennia v systemi bukhhalterskoho obliku. *Ekonomika. Finansy. menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky*, 2019, № 5. S.143-158.
10. Stan sfery povodzhennia z pobutovymy vidkhodamy v Ukraini za 2020 rik. Ministerstvo rozvytku hromad ta terytorii. Available from: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/zhkh/terretory/stan-sfery-povodzhennya-z-pobutovymy-vidhodamy-v-ukrayini-za-2020-rik-2/>

УДК 330
А19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics : наук. журн. Вип. 2 (2022) / редкол. : Р. Бачо, Н. Пойда-Носик, В. Макарович [та ін.] ; Закарпат. угор. ін-т ім. Ф. Ракоці ІІ. – Берегове : ЗУІ, 2022. – 286 с. – Текст укр., англ., угор.

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

Науковий журнал „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” розрахований на науковців, докторантів, аспірантів, практиків та широкого кола читачів, які цікавляться проблематикою в галузі економічних наук.

Відповідальність за зміст і достовірність публікацій покладається на авторів. Точки зору авторів публікацій можуть не співпадати з точкою зору редколегії.

Відповідальний за випуск:

Роберт БАЧО

Технічний редактор:

Вікторія МАКАРОВИЧ

Коректура англomовного тексту

Ніна ПОЙДА-НОСИК

Обкладинка:

Габор ПОТОКІ

УДК:

Бібліотечно-інформаційний центр «Опацої Черє Янош» при ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ №25089-15029Р від 08.11.2021 р.*

Друк наукового журналу здійснено за підтримки уряду Угорщини

Засновник наукового журналу:

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ.

Адреса: 90200 м. Берегове, пл. Кошута, буд.6.

Офіційний сайт наукового журналу:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

Видавництво: Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ (адреса: пл. Кошута 6, м. Берегове, 90202. Електронна пошта: foiskola@kmf.uz.ua) Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК 7637 від 19 липня 2022 року.

Надруковано: ТОВ «РІК-У» (адреса: вул. Гагаріна 36, м. Ужгород, 88000. Електронна пошта: print@rik.com.ua) Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК 5040 від 21 січня 2016 року

Підписано до друку 20.02.2023.

Шрифт «Times New Roman».

Папір офсетний, щільністю 80 г/м².

Друк цифровий. Ум. друк. арк. 23,24.

Формат 70x100/16. Замовл. №458.

Тираж 50.